

tet, hogy »évről-évre növekszik azoknak a tudás forrására szomjazó kis leányoknak a száma, akik az áll. felsőbb leányiskolában helyszűke miatt nem vehetők fel.«

Igazán azt hiszi Ágai, hogy a sok elutasított tízéves kis leánynak tudásravágyását csak ez kellett fel? Nem jutott-e eszébe, hogy a feminista-mozgalom hatása alatt mind több családi zárban megfordul a rozsdás kulcs, hogy szabadjára eressze a családnak Zirzen Janka és Veres Pálné idejében még fogolyként őrzött »szemefényét.« Nem gondolja, hogy az intézet fellendülése három más faktornak is köszönhető.

Az első az intézetnek nőktől megalapozott kiválósága. A második a feminizmus követeléseinek és tanításainak mind mélyebb hatása. Ez a leányok kiképzésének és alaposabb művelődésének szükségét azokkal a körökkel is elismerteti, amelyekben a leányok még nem szorulnak a szó szoros értelmében kenyérkeresetre. (Ágai csodálkozva említi, hogy a Révy iskolájából kiszoruló Budapest leggazdagabb családjainak gyermekei közül valók.) A feminista tételek csúcsán áll, hogy amint a »leggazdagabb« fiút is valamely pályára képesítik, úgy kivétel nélkül minden leánynak is juttatni kell az egyetlen biztos, el nem veszhető, függetlenséget biztosító kincsből: a tökéletes képzettségből. A jelenleg férfi-igazgató vezetése alatt álló iskola ostromlásának harmadik faktora pedig a nőmozgalom hatása alatt felszabadított tudáskereséssel fordított viszonyban álló mennyisége a tudás forrásainak: fiúgimnáziumba a vidéki közönség ostromlása ellenére sem bocsát leányokat a nagyméltóságú, de az élet szükségleteivel kevésbé törődő közoktatásügyi minisztérium. Ilyet Itália tehet, meg egyik-másik német állam, meg Finnország, Norvégia, Hollandia, Svédország, Amerika, stb. stb., de Magyarország csak nem! Budapesten három és vidéken még ennél is kevesebb leánygimnázium áll a leányaikat gimnaziális tanulmányra engedő szülők rendelkezésére. Természetes tehát, hogy az ország egyik leghíresebb intézete, — de ne felejtjük el, hogy Zirzen Janka szerezte meg országos hírét — egyike a legkeresettebbeknek.

Ágai Adolf és a női munka értéke

Írta: BÉDY-SCHWIMMER RÓZSA

Porzó, Budapest leghívebb rajongója, szellemes és kellemes tárcáinak egyikében a feministákat aposztrofálta. Egy igen téves alapból kiinduló antifeminista megállapításához hozzáfűzte: »E megjegyzésemért a feminista amazonok majd nekem támadnak. A külföldi nénik: a Keg meg a Schirmacher és a hazaiak: a Schwimmer meg a Glücklich. Állok előttük.«

Nos, a feminista amazonok nem érezték szükségét annak, hogy egy érdemekben gazdag öreg urat megtámadjanak, csak azért, mert az a feminizmus tényeit és lényegét nem ismeri és a dédelgetett írók előjogával élve, olyasmiről is ír, amihez — bocsánat: nem ért. Porzónak annyi az érdeme, hogy ezt a fogyatékoságát megbocsáthatjuk. De éppen a neki járó tisztelet parancsolja, hogy válaszoljunk megjegyzéseire. Ágai Adolf tárcájában azt írta, hogy Zirzen Janka kiváló pedagógus volt, de intézetének hihetetlen arányú fellendülése mégis csak utódának, a férfi-igazgatónak az érdeme. Ami szintén azt a tételt bizonyítja, hogy a férfi mindenhez jobban ért, még a nők dolgához is.

Ágai Adolf, úgy látszik, nem tudja, hogy az áll. felsőbb leányiskola szervezete, kiváló pedagógiai berendezése teljes egészében Zirzen Janka és a Veres Pálné nőnevelési reformmozgalmának érdeme. Révy Ferencnek csak az a megtiszteltetés jutott, hogy a legsúlyosabb feladaton túl, a kész intézetet tovább vezesse és helyes irányának megőrzéséről gondoskodjék. Hogy e feladatának megfelel, nem azt bizonyítja, hogy ő, mert férfi, többet ér Zirzen Jankánál, hanem azt, amit a feministák sohasem tagadtak, hogy férfi is lehet jó pedagógus. Porzó a férfi-igazgató kiválóságára abból következ-

Biztosítjuk Porzót, hogy az áll. felsőbb leányiskola és gimnázium éppen olyan népszerű volna, ha Mársits Rozina, Babare Adél, vagy Sebestyén-Éstetina Ilona állna az élén. Ha nem hiszi el, vegye rá a közoktatásügyi minisztert állításunk kipróbálására.

Porzó említett tárcájában az iskolapélda kapcsán így folytatta: »A férfi a nőnél különbet produkál a női munka terén is. íme a szabómesterség (Worth, Poiret, Pacquin.) A szakácművészet (Vatel, Béquart.) Sőt íme a legnőiesebb, sőt anyai foglalkozás — a dajkaság is. Jött egy férfi — Liebig a neve — és szoptatta az anyatej szűkében pusztuló összes csecsemőket.« Nos, ez rettenetesen lesújtó. Ha az igazság kimondásáért fejbetörés jár, akkor Porzónak ezekért a példákért tényleg kijárt volna a porciója. Mert tiszta igazságot állapított meg. Igazságot, amelyre azonban mi, feministák igen régen rátaláltunk. Minthogy mi tényekkel szemben nem dugjuk a homokba a fejünket, mert struccattitűdében nehéz gondolkodni, kutatni és keresni, rá kellett jönnünk e tények felülete alatt rejtőző igazságokra is. Ezek megvilágításában már nem lesújtó Porzó és a feministák közös megállapítása.

A társadalmi berendezések labirintusába kicsit beljebb nyomulva, rájövünk: nem a természet adta meg

Pacquinnek, Worthnek, hogy különb legyen Buschmann Hedwignél, Vatel a szegedi Rézi néniénél, Liebig pedig, az apja iszákossága, vagy férje syphilise miatt, szoptatásra képtelenné lett anyánál, hanem a társadalom fosztotta meg a nőt tehetségeinek a férfival egyenlő feltételek mellett való fejlesztés lehetőségétől.

Először is a férfi az emberi munka értékmérőjét saját képességei skálájára rendezte be. Ezért kap »férfias«-jelzőt minden olyan női munka, amelynek értékét eltagadni vagy kisebbiteni semmiképpen sem lehet.

Azután a nő érdemeinek javarészét a magától értetődés nemes egyszerűségével a férfi kontójára írják. A családjukat eltartó nők százazreitől a feltalálók, tudományos kutatók felsőbb ezréig mennyi női munka maradt anonym homályban, vagy könyveltetett a férfiak számlájára. (Mintahogy parányi példaképpen Porzó is tévedett.)

Worth, Pacquin, Vatel és Liebig, amikor nőies foglalkozást vállalt, férfias módszerrel indult a pályának. Tanult, művelődött, iskolát járt, stipendiumokat élvezett, összehasonlító tanulmányra alkalmat adó utazásokat tett, díjak ösztönözték és a végén a férfimunkába vetett babonás előítélet munkájának megfelelő megfizetésével bízta, karriérrel kecsegtette.

Ugyané pályákon a nő? Éppen csak, hogy annyira taníttatják, amennyire a kenyérkereset sürgős megindítása érdekében szüksége van. Nagyot néznének, ha a szegedi Rézi néni ösztöndíjat kérne a párisi szakácsakadémia elvégzésére. A Rézi nénik az anyjuktól tanulnak, akik viszont hasonló rokonsági tanítás alapján továbbítják a nemzedékről-nemzedékre örökségképpen átszálló tudást, amely parlagi szükségleteknek megfelelően, de semmiképpen sem versenyezhet a Vatel-ek művészetével és tudományával. S vájjon gondoskodhatott volna-e Liebig az anyatej helyettesítéséről, ha a chemia tudománya a férfiak elől el lett volna zárva? Viszont, ha az anyák vagy jövődő anyák sem lesznek többé a ködbe vesző eredetű házi receptekhez kötve, talán a kémiai anyatej terén is akad majd Curiené vagy Madame Henri, akinek bakteriológiai felfedezései éppen most ejtik lázba a tudományos világot.

E cikk keretében nem érinthetjük mindazokat a tényeket, amelyek a női munka mesterséges elértéktelenítését — a társadalom általános kárára — okozzák, de azt hisszük, ennyi is elég annak bizonyítására, hogy Porzó következtetései hamisak, — mert téves alapelveken épültek fel.

Porzó néhányunkat lenénizett. Nem érzünk jogot arra, hogy őt hasonló familiaritással lebecsizzuk. De szeretnők őt a legnagyobb melegséggel arról biztosítani, hogy kiapadhatatlan a hálánk azokért a gyönyörűségekért, amelyeket Porzó bácsi meséi gyerekkorunkban szereztek, amelyeket a »Borsszem Jankó« ragyogó humorának, Porzó tárcaleveleinek és egyéb műveinek köszönhetünk. Nem haragudhatunk tévedései miatt, csak sajnálkozunk rajtuk.